

SEKS İŞÇİLERİ İÇİN
CİNSEL SAĞLIK
BİLGİLENDİRME KİTAPÇIĞI

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği (2021)

Bu yayının tüm hakları Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'ne aittir. Yayının bir bölümünün veya tamamının çoğaltılması öncesi, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'nden izin almak mecburidir.

Yayının belirli bölümlerinin alıntılanması, bu yayın ve ilgili bölümleri referans gösterilerek gerçekleştirilebilir. Uygun şekilde referans gösterildiği sürece, izin alınması zorunlu değildir.

Kitapçıkta yer alan görüşler, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'nin görüşleridir. Bu kitapçık GILEAD desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'ne aittir ve GILEAD'ın görüşlerini yansıtmamaktadır.

Revizyon:

Melis Arslan

Tasarım ve Baskı:

OnAda Tanıtım

Kavaklıdere, Büklüm Cd. 2/25 Çankaya / ANKARA

www.onada.com.tr

BİRİNCİ BÖLÜM

Kıtapçığın Amacı

İKİNCİ BÖLÜM

Seks İşçileri ve Cinsel Yolla Aktarılan Enfeksiyonlar

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Seks İşçileri Açısından
CYAE Riskini Arttıran Faktörler

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Cinsel Yolla Aktarılan Enfeksiyonların (CYAE)
Aktarım Yolları ve Belirtileri

BEŞİNCİ BÖLÜM

Cinsel Yolla Aktarılan Enfeksiyonlar
Tedavi Edilmediği Takdirde
Ortaya Çıkabilecek Sonuçlar

ALTINCI BÖLÜM

Korunma

1 KİTAPÇIĞIN AMACI

Seks işçilerinin cinsel sağlık durumları ile ilgili ihtiyaç duydukları bilgiye kolay ve hızlı şekilde erişimlerini sağlamaktır.

.....

SEKS İŞÇİLERİNİN;

- Cinsel sağlık durumları ile ilgili bilgi düzeylerini artırmak,
- Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmalarını sağlamak,
- Cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlar (CYAE), bu enfeksiyonlara karşı korunma yolları,
- Genel sağlık bilgisi ve seks işçilerinin çalışma hayatları ve özel hayatları süresince kendilerinin ve akranlarının cinsel sağlık durumlarını iyileştirmeyi hedefleyen bu kitapçık, seks işçilerinin deneyimleri, ihtiyaçları ve hassasiyetlerine göre tasarlanmıştır.

2 SEKS İŞÇİLERİ VE CİNSEL YOLLA AKTARILAN ENFEKSİYONLAR

Dünya Sağlık Örgütü, “cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar”ı şu şekilde tanımlamaktadır;

.....

İnsanlar arası, kişiden kişiye cinsel ilişki yoluyla bulaşan enfeksiyonlara cinsel yolla bulaşan *enfeksiyon (CYBE) denir.*

Kitapçığın tamamında HIV, AIDS ve diğer cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlarla ilgili ayrımcılığın ve damgalamanın önüne geçebilmek adına bulaş yerine ‘aktarım’ terimi kullanılacaktır.

Türk Dil Kurumu’nun tanımına göre, “*enfeksiyon*” ise;

Organizmada hastalığa yol açan mikrop, virüs, parazit, bakteri, mantar ve benzeri etkenlerin gelişmesi ve yayılmasıdır.

Dünyada her gün en az bir milyon insanın bir cinsel yolla aktarılan enfeksiyon ile enfekte olduğu hesaplanmaktadır. Buna rağmen, kişilerin üçte ikisinde bulguya rastlanmamaktadır.

CYAE'ler seks işçilerinin en büyük sağlık sorunlarından birini oluşturmaktadır. Seks işçileri, yaptıkları iş dolayısıyla güvenli olmayan cinsel davranışları daha çok tecrübe etmektedir. Bu durum, seks işçilerinin CYAE'ler karşısındaki kırılganlığını arttırmaktadır.

Seks işçilerinin CYAE'ler konusundaki bilgisi yeterli düzeyde değildir. CYAE'ler ile ilgili yanlış veya eksik bilgiler, güvenli olmayan cinsel davranışların ve dolayısıyla enfeksiyonların artmasına sebep olmaktadır.

Seks işçilerinin CYAE'ler konusunda doğru ve güvenilir bilgiye sahip olarak işlerini icra etmesi, hem kendilerinin hem de müşterilerinin cinsel sağlığının korunmasına vesile olacaktır. Dolayısıyla, halk sağlığı açısından seks işçilerinin bilgilendirilmesi son derece önemlidir.

3

SEKS İŞÇİLERİ AÇISINDAN CYAE RİSKİNİ ARTTIRAN FAKTÖRLER

YAPISAL FAKTÖRLER

Yasal ve kültürel faktörler

- Seks işçiliğinin suç sayılması
- İş sağlığı ve güvenliği mevzuatı kapsamında tam olarak ele alınmamak
- Kolluk kuvvetleri ve zabıta baskısı
- Damgalanma, ayrımcılık ve dışlanma

Sosyo Ekonomik faktörler

- Düşük eğitim seviyesi
- Seks işçiliği dışındaki alternatif istihdam alanlarına erişememe
- Sosyal güvenlik kapsamında olmada ve sosyal güvenlik hizmetlerinden faydalanmada kısıtlılık

Sağlık hizmetleri ile ilgili faktörler

- Sağlık hizmetlerine erişimde görünür – görünmez engellerin olması
- Seks işçilerinin hassasiyetlerine uygun ihtisaslaşmış sağlık hizmetlerinin olmaması
- CYAE'ler karşısında korunmaya yönelik bilginin verilmemesi
- CYAE'ler karşısında korunma yöntemlerinin sınırlı olması

KİŞİLERARASI FAKTÖRLER

Yasal ve kültürel faktörler

- Seks işçileri arasında bulunan grup normları
- Cinsel şiddetin varlığı
- Partner ile yakın olma isteği

Sosyo-ekonomik faktörler

- Yüksek risk altındaki partnerlerin varlığı
- Kondom kullanımı konusundaki pazarlık gücünün az olması
- Düşük ücret

Sağlık hizmetleri ile ilgili faktörler

- Sağlık hizmet sunucularının duyarsızlığı damgalayıcı yaklaşım ve ayırmıcılık

KİŞİSEL FAKTÖRLER

Yasal ve kültürel faktörler

- Ruh sağlığı ile ilgili sorunların varlığı
- Özgüven azlığı
- Uyuşturucu madde kullanımı

Sosyo-ekonomik faktörler

- Düzensiz kondom kullanımı
- Yüksek müşteri sayısı
- CYAE'den korunmanın bir öncelik olmaması

Sağlık hizmetleri ile ilgili faktörler

- Sağlık hizmetleri hakkında bilgi eksikliği
- Ortak şırınga kullanımı (hem hormon hem de uyuşturucu madde kullanımı esnasında)
- Bakım hizmetleri konusundaki sınırlılık
- Tedaviye devam edememe

BIYOLOJİK FAKTÖRLER

Yasal ve kültürel faktörler

- Cinsel ilişki sıklığı
- Cinsel ilişki sırasında kondom kullanmama
- Kayganlaştırıcı olmadan sık cinsel ilişkiye girilmesi
- Cinsel organlarda kuruluk (kullanılan ürünler veya hijyen eksikliği sebepleriyle)

Sosyo-ekonomik faktörler

- Kondomsuz cinsel ilişki
- HIV ile yaşayan partner veya müşterilerin olması ve bilinmemesi

Sağlık hizmetleri ile ilgili faktörler

- Geç tanı konulması
- Yüksek HIV yükü
- CYAE'ler ile uzun süre birlikte yaşamak
- Tedaviye direnç gösterilmesi
- Kondom kullanmadan cinsel ilişki

4

CİNSEL YOLLA AKTARILAN ENFEKSİYONLARIN (CYAE) AKTARIM YOLLARI VE BELİRTİLERİ

Cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlar şu yollarla aktarılır:

- Korunmasız cinsel ilişki yoluyla (anal, oral ve vajinal);
  - » Meni
  - » Vajinal sıvı
- Kan veya kan ürünleri yoluyla;
  - » Enjektör ve jilet gibi araçların ortak kullanımı
  - » Kan, kan ürünleri ve organ nakli
- Anneden bebeğe
  - » Gebelik
  - » Doğum
  - » Emzirme esnasında

Cinsel yolla aktarılan enfeksiyonların bazı önemli belirtileri şunlardır:

- Genital, oral veya rektal (anüs) bölgede şişlik, kızarıklık, yara ve kaşıntılar
  - İdrar yaparken acı veya yanma
  - Peniste, vajinada veya anüste akıntı
  - Peniste, vajinada veya anüste kaşıntı
  - Vajinada (regl dönemi haricinde) ve anüste kanama
  - Kasıklarda veya yakın vücut bölgelerinde ağrılı ve şişmiş lenf düğümleri
    - Alt karın ağrısı
    - Renkli ve kötü kokulu akıntı
    - Ağrılı cinsel ilişki
    - Ateş

**VAKALARIN ÜÇTE İKİSİNDE ŞİKAYET
ORTAYA ÇIKMAYABİLİR!**

**DOLAYISIYLA DÜZENLİ ARALIKLARLA
TESTLERİN YAPTIRILMASI ÖNEMLİDİR!**

5

CİNSEL YOLLA AKTARILAN ENFEKSİYONLAR TEDAVİ EDİLMEDİĞİ TAKDİRDE ORTAYA ÇIKABİLECEK SONUÇLAR

- Kişinin yaşam ve sağlık kalitesi düşer.
- Kişilerin vücutlarının çeşitli bölgelerinde kronik ağrılar ve akıntılar ortaya çıkar.
- Kişilerin kısır olma ihtimali artar.
- Kişiler kansere yakalanabilir.
- Sistemik enfeksiyonlar ortaya çıkabilir.
- Psikolojik sorunlar ortaya çıkabilir.
- Kişilerin çalışma yaşamı sınırlanabilir.
- Kişiler AIDS olabilir.
- Ölümle sonuçlanabilir.
- Kişiler önyargılar sebebi ile toplumsal dışlanma ve ayrımcılık ile karşılaşabilir.

“

**Bazı
Önemli
Cinsel Yolla
Aktarılan
Enfeksiyonlar**

”

- **Frenji (Sifiliz)**
- **Gonore (Bel Soğukluğu)**
- **Herkes (Genital Uçuk)**
- **HPV (Genital Siğiller)**

- **Klamidya**
- **Hepatit B**
- **HIV**
- **Trikomonas**

FRENGİ (SİFİLİZ)

Sifiliz, Treponema Pallidum adı verilen bir bakterinin yol açtığı CYAE'dir. Tedavi edilmez ise, tüm vücuda yayılma riski bulunmaktadır. 3 evrede vücuda etki eder.

Bakterinin yol açtığı yaralara (şankr) temas ile bulaşır. Bu yaralar dış genital organlar, vajina, makat, rektum, ağız ve dudaklarda görülebilir.

Sifiliz antibiyotik ile tedavi edilebilmektedir. Tedaviden sonra tekrar enfekte olunabilir; dolayısıyla bağışıklık sağlamaz. Tedavi enfeksiyonun verdiği zararları geri alamayabilir.

Cinsel olarak aktif iseniz, erkeklerle cinsel ilişkiye giren bir erkekseniz, HIV ile yaşıyorsanız, sifiliz ile yaşayan bir partneriniz varsa düzenli olarak test yaptırmalısınız.

İlk Evre: Bakteri vücuda girdikten sonraki 3 hafta içerisinde şikayetler ortaya çıkar. En bilinen belirtisi olan şankrdir (genelde genital bölgede ortaya çıkan; ancak vücudun diğer bölgelerinde de zaman zaman görülebilen akıntısız, sert ve ağrısız lezyon). Lezyonlar 1,5 ay sonra ortadan kaybolabilir ancak bir süre sonra lenf bezlerinde büyüme saptanabilir. Şankrlar kendiliğinden kaybolabilir; fakat ikinci evreye geçmemesi için tedavi edilmesi şarttır.

İkinci Evre: Bu evrede bakteri vücuda yayılır. Avuç içlerinde ve ayak tabanlarında yaygın bir şekilde döküntüler oluşmaya başlar. En başta ortaya çıkan lezyonun iyileşmesinden birkaç hafta sonra meydana gelen ve genellikle kaşıntılı olmayan bu döküntüler, gövdeye ve tüm vücuda yayılmaya başlar. Bazı kişilerde hastalığın bu evresinde, kas ağrıları, ateş ve boğaz ağrısı yaşanabilmektedir ve lenf düğümlerinde şişkinlik de meydana gelebilmektedir. Belirtileri kas ve eklem ağrıları, yüksek ateş, baş ağrısı, vücutta döküntü (içi sıvı dolu kabarcık halinde görülebilir) ve kemik ağrısıdır. Tedavi edilmezse bir sonraki evreye ilerler.

Geç/Sessiz Evre: Bu dönemde, hastalığın belirtileri olmasa da, yapılan testler sonucu hastalığın pozitif olduğu görülür ve aktarıcıdır. Birçok organı etkileyen bu bakteri hala vücutta olduğundan 5 – 15 yıl kadar sürebilir. Bu evrede kas hareketlerinin koordinasyonunda güçlük, felç, hissizlik, körlük, ruhsal bozukluklar görülebilir.

Sifiliz ile enfekte olan kişilerin bir kısmı yeterli tedavi görmedikleri takdirde, hastalığın üçüncü (geç) evresini yaşamaktadır. Bu evrede beyin, sinirler, gözler, kalp, damarlar, karaciğer, kemik ve eklemler hasar görebilmektedir. Bu sorunlar, hastalığın birincil evresinden (tedavi edilmezse) yıllar sonra meydana gelebilmektedir.

Sifiliz teşhisi konan kişilerin tedavileri tamamlanana dek cinsel ilişkiye girmemeleri gerekir. Birinci evredeki hastaların ilk 3 ay boyunca, ikinci evredekilerin son 1 yıl boyunca cinsel ilişkiye girdikleri partnerleri risk altındadır. Bu kişiler acilen bir sağlık kuruluşuna başvurmalı, kendilerinden kan örneği alınmalı ve sonuç pozitif ise tedavilerine acilen başlanmalıdır.

KLAMİDYA

CYAE'ler arasında en sık görülen bakteri kaynaklı bir diğer enfeksiyondur. Bakteri idrar yoluna ve rahim boynuna yerleşir. Dış etkenlere dirençli bir bakteridir. İlk belirtiler genellikle ilk 2 hafta içerisinde ortaya çıkar. Tamamen belirtisiz de seyredebilir.

Anal ilişki söz konusu ise, enfeksiyon dışkı kanalında gelişebilir. Anüs bölgesinde ağrı ve akıntı oluşabilir.

Belli başlı belirtileri şunlardır:

- Beyazımsı - sarı renkte vajinal akıntı
- İdrar yaparken ağrı, yanma
- Anüs bölgesinde ağrı ve akıntı
- Sık idrar yapma isteği
- Cinsel ilişki sırasında ağrı
- Cinsel ilişki sırasında kanama
- Alt karın bölgesinde ve kasıklarda ağrı
- İdrar yolunda hafif sızlama hissi, birkaç saat sonra idrar yaparken şiddetli ağrı
- Penisten beyaz, gri veya şeffaf görümlü akıntı

Tedavide kullanılan antibiyotikler hasta tarafından düzenli ve doğru alınırsa %95 etkili olabilir.

Enfekte kişinin son 6 ay içindeki cinsel partnerleri de sorgulanıp test edilmeli ve ihtiyaç durumunda tedaviye alınmalıdır.

HPV (GENİTAL SİĞİLLER)

Human Papilloma Virus (HPV) adı verilen bir virüsün vücuda girmesinden sonraki 3 ay içerisinde ortaya çıkan enfeksiyondur.

HPV deri ve mukozalarda iyi huylu siğiller oluşturur; ancak bazı durumlarda ilerleyici kanser türlerine (örn. dil kökü kanseri) de neden olabilir.

Virüs vücuda alındıktan sonra birkaç aydan birkaç yıla kadar belirti göstermeyebilir fakat bu süreçte kişi aktarabilir.

Virüs penis üzerine, genital bölgeye, dış cinsel organlara, anüse veya rahim ağzına yerleşir.

Doğrudan temas ile aktarılır. Kondomun örtmediği bölgelerde de aktarım mümkün olabileceği için kondom her zaman işe yaramayabilir.

Hastalık ilk olarak deriden kabarık, ağrısız bir sivilce şeklinde ortaya çıkar. Bu kabarcıklar, uzun yıllar boyunca kalıcı olabilir ve zaman içinde karnıbar görünümünü alabilirler.

Dış cinsel organlarda ortaya çıkan siğillerin aktarıcılık ve estetik görünüm dışında bir zararı olmamakla birlikte; rahim ağzına yerleşen virüs rahim ağzı kanserine neden olabilir.

Virüsü vücuttan atacak etkin bir tedavi yöntemi yoktur. Dondurma veya yakma gibi işlemler ile kabarcıklar ortadan kaldırılabilir. Ancak bağışıklık sisteminin durumuna bağlı olarak enfeksiyon sonraki aşamalarda kendini tekrarlayabilir.

100'den fazla türü bulunan HPV'nin en sık kansere neden olan HPV16 ve HPV18 türlerine karşı korunmak için HPV aşısı yaptırılması önem taşımaktadır.

GONORE (BEL SOĞUKLUĞU)

Etkeni Neisseria Gonorrhoeae adlı bakteri olan gonore, idrar yoluna veya rahim boynuna yerleşir ve bu bölgelerde iltihaplanmaya neden olur. Ayrıca ağız, boğaz, göz ve anüs bölgelerinde de görülebilir.

Kuluçka süresi 2 – 5 gün arasındadır. En fazla bir hafta içerisinde belirtileri ortaya çıkar.

Belirtileri şu şekildedir:

- Penis, vajina ya da makattan sarı – yeşil, bazen kokulu, bol miktarda akıntı
- İdrar yaparken acı ve yanma hissi ile ağrı
- Sık idrar yapma isteği
- Regl dönemleri arasında kanamalar
- Cinsel ilişki sırasında ağrı
- Kronik kasık ağrısı
- Boğaz ağrısı

Anal ilişki sonucunda dışkı kanalında gonore gelişebilir. Hastalık makat çevresinde ağrı ve akıntı ile seyrederek. Bu bölge kızamık ve duyarlıdır.

Enfekte olan bir kişiyle oral (ağız) seks sonucunda boğazda da gonore meydana gelebilir. Bu durum bazen boğaz ağrısı ve yutma güçlüğüne neden olur.

Gonore kan dolaşımıyla vücudun başka bölgelerine, özellikle deri ve eklemlere de yayılabilir.

Antibiyotik ile tedavi edilir. Tedavi edilmese bile birkaç hafta içinde yakınmalar kendiliğinden gerileyebilir. Ancak bu koşullarda hastalık kronik hale gelebilir.

Enfeksiyon kan veya eklemlere yayılarak ağır, yaşamı tehdit eden enfeksiyonlara kadar ilerleyebilir.

HERPES (GENİTAL UÇUK)

Genital Uçuk Enfeksiyonu da denen Genital Herpes Enfeksiyonu'na "herpes simpleks virüsü" (HSV) sebep olur.

Herpes, HSV virüsüne sahip olan biriyle gerçekleştirilen oral, vajinal ya da anal cinsel ilişki yoluyla aktarılır.

Virüsün vücuda girmesinden sonraki bir hafta içerisinde hastada kas ağrısı, baş ağrısı, halsizlik, yüksek ateş gibi nezle benzeri belirtiler ortaya çıkabilir.

Genital bölge veya anüs çevresinde içi berrak, bulanık sıvı içeren kabarcıklar veya ülser/yara görülebilir.

Çoğunlukla belirtisiz ya da hafif belirtili olduğu için kişiler enfekte olduğunun farkına varmayabilir.

Belirti göstermeyen kişinin de aktarıcı olduğu unutulmamalıdır.

Dudak uçuğu olan kişiyle gerçekleştirilen oral cinsel ilişki de genital uçuğa neden olabilir.

Kondom, korunmada etkili bir yöntemdir fakat kondomun kapatmadığı deri yüzeyinde de uçuk görülebileceği unutulmamalıdır.

Genital uçuk, yaralara neden olabileceği için HIV riskini artırmaktadır.

Antiviral adı verilen tedavi ile kabarıklıklar önlenabilir, atak sayıları ve şiddeti azaltılabilir fakat virüs vücuttan tamamen uzaklaştırılamaz. Genital herpes, tekrarlayabilen bir enfeksiyondur.

Aktif belirtilerin olduğu dönemlerde aktarım riski yüksektir.

TRİKOMONAS

Bir hücreli bir parazit sebebiyle ortaya çıkan bir enfeksiyondur.

Vajina ve idrar yoluna yerleşir ve sıklıkla belirtili bir hastalık tablosuna yol açar.

Belirtileri genellikle ilk enfeksiyondan sonraki 20 gün içerisinde sonra ortaya çıkar.

Trikomanas, şu belirtilere neden olur:

- Bol miktarda, yeşilimsi sarı, köpüklü, kötü kokulu, bazen kanlı akıntı
- Dış cinsel organlarda tahriş ve duyarlılık, kaşıntı, deride iltihap
- Cinsel ilişki sırasında ağrı
- İdrar yaparken ağrı ya da sık idrara çıkma
- Karın ağrısı

Akıntıdan alınan örneğin mikroskop altında incelenmesinde hareketli parazitlerin görülmesiyle birkaç dakika içinde tanı konulabilir.

Tedavisi uygun antibiyotikler ile mümkündür. Partnerin de mutlaka tedavisi gereklidir.

HEPATİT B

Hepatit B virüsü, HIV'den 100 kat daha aktarıcı bir virüsdür. HIV'den farklı olarak Hepatit B virüsü dış ortamda bir hafta canlı kalabilir. Hepatit B virüsü, enfekte kişilerin vücut sıvılarında örneğin cinsel sıvısı, teri, kanı, tükürüğü, idrarında bulunabilir. Bu sıvılar sayesinde virüs aktarılır. Ayrıca doğumda sırasında anneden çocuğa da aktarılabilir.

Hastalık aktarılınca kişilerin %75-80'inde belirti göstermeyebilir. En sık görülen belirtiler ise aşırı halsizlik ve yorgunluk, iştah kaybı, bulantı, kusma, deride ve gözün beyaz kısmında sararma, idrar renginde koyulaşma, karın ağrısı ve karaciğer bölgesinde hassasiyet olarak sıralanabilir. Eğer hastalık tedavi edilmezse virüs karaciğere yerleşir, karaciğer sirozuna ve kansere ilerleyebilir. Hepatit'ten korunmanın en güvenilir yolu aşı olmaktır. Aşı olmadıysanız Hepatit B virüsüne karşı savunmasızsınızdır.

Hepatit B kendiliğinden iyileşebileceği gibi, her gün ilaç kullanımını gerektirebilecek şekilde kronikleşebilir. Tedavisi günlük kullanılan antiviraller ile mümkündür.

TÜRKİYE'DE HIV ve AIDS

Türkiye'de ilk defa 1985 yılında 3 HIV vakasının bilgisi ortaya çıkmıştır. Sonraki yıllarda vaka sayısında artışlar gözlenmiştir.

2004 – 2014 arasında (son 10 yılda), yeni HIV pozitif tanısı alan yıllık kişi sayısı yaklaşık olarak % 700 artmıştır. Bu artış, Avrupa ve Orta Asya'daki en yüksek artış oranlarından biridir.

Ülkemizde 1985 yılından 31 Ocak 2021 tarihine kadar doğrulaması testi pozitif tespit edilerek bildiri yapılan 26.447 HIV (+) kişi ve 1974 AIDS vakası mevcuttur. Vakaların % 81,05'i erkek, % 18,95'i kadın olup % 15,6'sı yabancı uyruklu kişilerden oluşmaktadır. Vakaların en fazla görüldüğü yaş grubu 25-29 ve 30-34 yaş grubudur. Aktarım yoluna göre dağılımına bakıldığında, vakaların % 47,2'nin cinsel yolla aktarım olduğu, cinsel yolla bildirilen bu vakaların % 68,8'inin aktarım yolunun heteroseksüel cinsel ilişki olduğu bilinmektedir. Ayrıca, vakaların %1,1'inin aktarım yolu damar içi madde kullanımı olup, % 51'3'ünün aktarım yolu bilinmemektedir.

SEKS İŞÇİLERİ - HIV VE AIDS

Seks işçileri, HIV ortaya çıktığı andan itibaren yüksek yük değerlerine sahiptir. Bu yük, seks işçisi olmayanlarla kıyaslandığında son derece yüksektir.

Lancet'e göre, küresel ölçekte, trans olmayan kadın seks işçileri arasındaki HIV yaygınlığı % 11,8'dir. Bu oran, seks işçiliği yapmayan kadınlara kıyasla 13,5 kat daha fazladır.

Bu oran, erkek seks işçileri söz konusu olduğunda artmaktadır. Erkek seks işçileri arasında HIV yaygınlığı % 14'tür. Trans seks işçileri arasındaki oran ise son derece yüksektir: % 27.

Seks işçileri arasındaki HIV yaygınlığının tespit edilmesi amacıyla yapılan az sayıda araştırma göstermektedir ki, seks işçileri HIV karşısında son derece kırılgan bir toplumsal gruptur. Bu sebeple, seks işçilerinin HIV'in önlenmesi konusundaki çalışmalara dahil edilmesi ve sorunlarının dikkate alınması son derece önemlidir.

Seks işçilerinin, HIV karşısında kendilerini korumaları ve düzenli aralıklarla test yaptırmaları gerekmektedir.

HIV

HIV, Human Immunodeficiency Virus ifadesinin baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır. Türkçesi, İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü'dür.

HIV, varlığını sürdürebilmek için vücudunuzdaki sağlıklı bir hücreye ihtiyaç duymaktadır. HIV'in hedef aldığı hücreler ise, normalde insan vücudunun bağışıklık sistemi içinde yer alan ve hastalıklara karşı vücudu koruyan hücrelerdir.

HIV, hedef aldığı bu hücreleri çeşitli aşamalarla istila eder, hücrenin yönetimini ele geçirir, hücre içinde kendi kopyalarını yaratır ve en sonunda da hücrenin ölümüne sebep verir. Hücrenin ölümünden sonra, oluşturulmuş kopyalar tekrar başka sağlıklı hücrelere yapışır ve bu böyle devam eder.

Bu döngü içinde, bir yandan HIV kendini kopyalayıp çoğalırken, diğer taraftan da vücudun bağışıklık sistemini oluşturan hücreler gittikçe azalmaktadır. HIV tedavisinin genel prensibi, virüsün bu anlatılan işleyişindeki basamaklardan birini engellemek ve böylece bağışıklık sistemini korumaktır.

Eğer gerekli tedavi uygulanmıyorsa, bir noktadan sonra bağışıklık sistemi işlevini kaybedecek ve sağlıklı bir insan için kolaylıkla atlatılabilecek hastalıklar, hayatı tehdit edecek hale gelebilir.

HIV ile enfekte olan kişilere HIV pozitif (HIV+) veya HIV ile yaşayan kişi adı verilir.

Her HIV ile yaşayan kişi, AIDS tablosuna geçmiş demek değildir. Kişiler, tedaviye devam etmeleri halinde HIV ile yaşayarak uzun süre hayatlarına devam edebilirler.

HIV'İN KLİNİK BELİRTİLERİ ŞUNLARDIR:

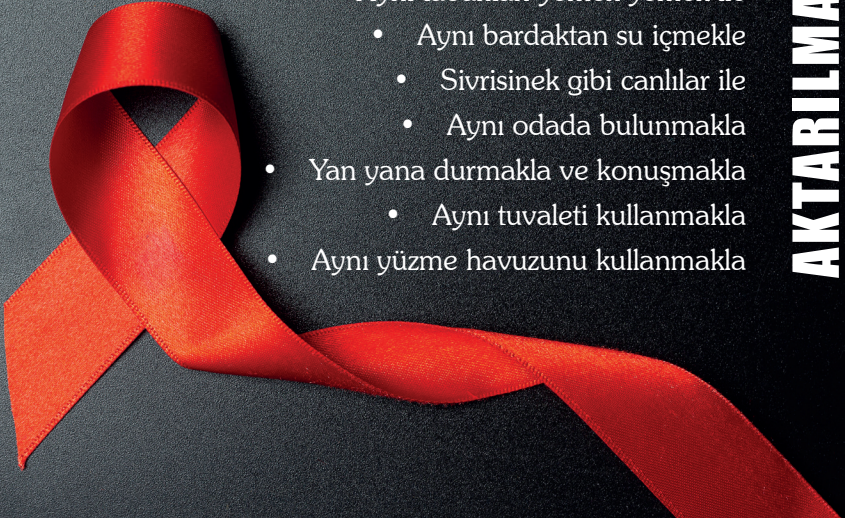
- Yüksek ateş
- Lenf bezlerinde büyüme
- Boğazda iltihaplanma
- Vücutta döküntü (genelde yüz ve gövdede)
- Ağız, yemek borusu ve genital organlarda yaralar
- Kas ve eklem ağrısı
- İshal
- Baş ağrısı
- Halsizlik
- Öksürük
- Nefes darlığı
- Tekrarlayan fırsatçı enfeksiyonlar
- Kilo kaybı
- Bulantı ve kusma

HIV Nasıl Aktarılmaz?

HIV'in aktarım yolları ile ilgili doğru bilgiye sahip olmak önemlidir. Toplum içerisinde HIV'in nasıl aktarıldığına dair çokça yanlış bilgi bulunmaktadır. Bu yanlış bilgiler, HIV ile yaşayanlara karşı önyargıların artmasına ve bu kişilerin damgalanmasına ve ayrımcı muameleler ile karşılaşmasına sebep olmaktadır.

- Öpüşmekle ve tokalaşmakla
- Aynı tabaktan yemek yemek ile
  - Aynı bardaktan su içmekle
  - Sivrisinek gibi canlılar ile
  - Aynı odada bulunmakla
- Yan yana durmakla ve konuşmakla
  - Aynı tuvaleti kullanmakla
- Aynı yüzme havuzunu kullanmakla

AKTARILMAZ!

HIV'in Belirtileri ve Seyri

HIV vücuda giriş yaptıktan sonraki 1-6 hafta erken dönem belirtilerin ortaya çıktığı Erken Semptomatik Dönem'dir. Kişinin bu dönemde aktarıcılığı yüksektir. HIV'e özgü olmayan ve değişkenlik gösteren bu belirtiler şöyle sıralanabilir:

Yüksek ateş, lenf bezlerinde büyüme, boğazda iltihaplanma, vücutta döküntü (genelde yüz ve gövdede), kas ve eklem ağrısı, ishal, baş ağrısı, bulantı ve kusma, kilo kaybı, genital bölgelerde yaralar vb.

HIV'le yaşayan kişiler ortalama 7-10 yıl belirti göstermeyebilir. Bu dönemde Asemptomatik Dönem adı verilir. Bu dönemde aktarıcılık devam eder.

Hiç tedavi almayan kişiler AIDS evresi olarak bilinen evreye geçtiklerinde bağışıklık sistemleri ciddi şekilde tahrip olmuş olur ve çeşitli enfeksiyonlar ve kanser türlerine karşı dirençlerini yitirirler.

AIDS

AIDS, Acquired Immune Deficiency Syndrome ifadesinin baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır. Türkçesi, Kazanılmış Bağışıklık Yetmezliği Sendromu'dur.

HIV, tedavi edilmezse, kişinin bağışıklık sistemi ciddi şekilde zarar görebileceği için, fırsatçı enfeksiyonlar vücuda giriş yapar ve vücudu tahrip eder. Oluşan hastalıklar bütününe AIDS adı verilir.

AIDS'in kesin bir tedavisi yoktur. AIDS, gerekli ilaçlarla kontrol altına alınabilmektedir. Hatta, bazı durumlarda, AIDS ile yaşayan kişiler tekrar HIV pozitif aşamaya dönebilmekte ve gerekli tedavinin alınmasıyla uzun yıllar HIV ile yaşayabilmektedir.

KULLANACAĞIMIZ İFADELER	KULLANMAMAMIZ GEREKEN İFADELER
HIV İLE YAŞAYAN KİŞİ(LER)	HIV'Lİ
AIDS İLE YAŞAYAN KİŞİ(LER)	AIDS'Lİ
HIV	HIV VİRÜSÜ

Test Yaptırmanın Önemi

Riskli olduğunu düşündüğünüz davranışınız sonrasında test yaptırmanız gerekir.

HIV'in belirlenebilmesi için riskli davranış üzerinden belli bir sürenin geçmesi gerekmektedir (pencere dönemi).

Güvenli olmayan ya da şüpheli bir davranış sonrası en erken 28, en geç 90 gün içinde ilgili sağlık kuruluşuna gidip test yaptırmalısınız!

Test yaptırmadan önce ve test sonrasında mutlaka konu ile ilgili danışmanlık almalısınız!

Test ve danışmanlık sürecinin sağlıklı bir şekilde devam etmesi amacıyla konu hakkında uzman bir hekime başvurmalısınız. Test sonucunuz pozitif çıkarsa, mutlaka ilgili hekim desteği ile tedavinize başlamalı ve tedavinizi aksatmadan devam ettirmelisiniz.

Tedavinizi aksatmanız halinde, HIV bağışıklık sisteminize daha fazla zarar verme imkanı bulacaktır.

PEP VE PrEP NEDİR?

PEP (post-exposure prophylaxis), riskli davranış sonrası korunmanın bir aracı olarak kullanılan ilaçlardır.

Yalnızca acil durumlar sonrası kullanılması tavsiye edilen PEP, HIV'e maruz kalınma ihtimali söz konusu olduğunda (kondom yırtılması, cinsel saldırı vb.) 72 saat içinde alınabilmektedir ve 28 gün kullanılmalıdır.

Şüpheli/riskli davranış sonrasında eğer hücreler HIV ile enfekte olmuşsa, PEP HIV'in kendini kopyalamasını ve yayılmasını önlemeye yardımcı olur.

PrEP (pre-exposure prophylaxis) ise riskli temas öncesi kullanılabilen bir önleme yöntemidir.

HIV ile temas riskli yüksek olan kişilerin cinsel ilişki ya da enjektör paylaşımı yoluyla HIV bulaşını önlemek üzere kullanabilecekleri bir korunma yöntemidir.

PrEP doktorunuzun önerdiği şekilde kullanıldığında cinsel ilişki yoluyla aktarmı %99 oranında önleyebilir.

PEP ve PrEP, gebeliği ve diğer cinsel yolla aktarılan enfeksiyonları (CYAE) önlemede etkili değildir. İstenmeyen gebeliklerden ve CYAE'lerden korunmanın bilinen en etkili yolu kondom kullanmaktır.

BELİRLENEMEYEN = BULAŞTIRMAYAN

Antiretroviral Tedavi- ART (HIV ilaçları) kullanan ve viral yükü belirlenemeyen düzeyde (undetectable) olan bireylerin HIV’i cinsel ilişki yolu ile bulaştırmaları önemsiz derecede risk seviyesine sahiptir. Kullanılan ilaç rejimine bağlı olarak bireylerdeki viral yük seviyesinin belirlenemeyen düzeye inmesi, ilaç kullanımına başladıktan sonra altı ayı bulabilir. Devamlılığı olan ve geçerli bir HIV baskılaması, uygun tedavi planının seçilmesi ve bu tedaviye mükemmel bir uyum ile sağlanabilir. HIV’in vücutta baskılanması, hem bireysel hem de toplum sağlığı açısından takip edilmesi gereken bir durumdur.

Belirlenemeyen HIV yükü sadece HIV bulaşını engeller. Kondom kullanımı ise HIV bulaşını önlemek ile kalmayıp, diğer cinsel yolla aktarılan enfeksiyonları ve gebeliği de önler. HIV’den korunma yönetiminin seçimi, cinsel yaşam, koşullar ve ilişki şekilleri göz önüne alınarak kişiden kişiye farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, farklı partnerlerle cinsel ilişkiye giren ya da genel olarak tek eşli olamayan kişilerin, bir çok cinsel yolla aktarılan enfeksiyondan kendilerini korumaları için kondom kullanmaları önerilir.,

6

KORUNMA

Cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlar ve istenmeyen gebeliğe karşı bilinen en etkili korunma yöntemi kondomdur.

İki tür kondom bulunmaktadır:

- Penis kondomu
- Vajina/Dahili kondom

Piyasada daha çok bulunan penis kondomu, en bilinen kondom türüdür. Cinsel eşlerin daha yoğunlukla kullandığı penis kondomu, daha ucuz ve erişilebilirdir.

Vajina kondomu/dahili kondom ise, penis kondomuna kıyasla daha az bilinmektedir. Piyasada az bulunur ve pahalıdır. Ancak, fonksiyonu itibarı ile son derece kullanışlı ve faydalıdır.

Vajina/Dahili kondomu poliüretandan yapılmıştır. Son dönemlerde bazı firmalar, lateks kullanarak da vajina/dahili kondomu üretmektedir. Aynı zamanda, CYAE’lere karşı da etkili bir koruyucudur.

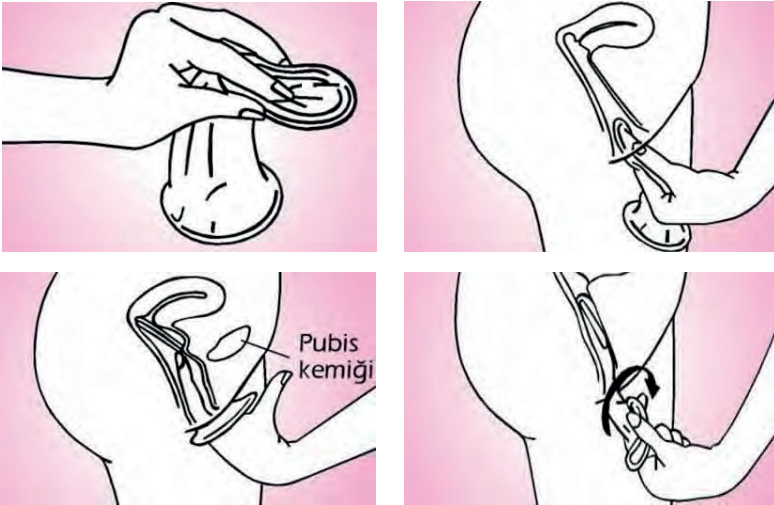

DOĞRU PENİS KONDOMU KULLANIMI NASIL OLMALIDIR?

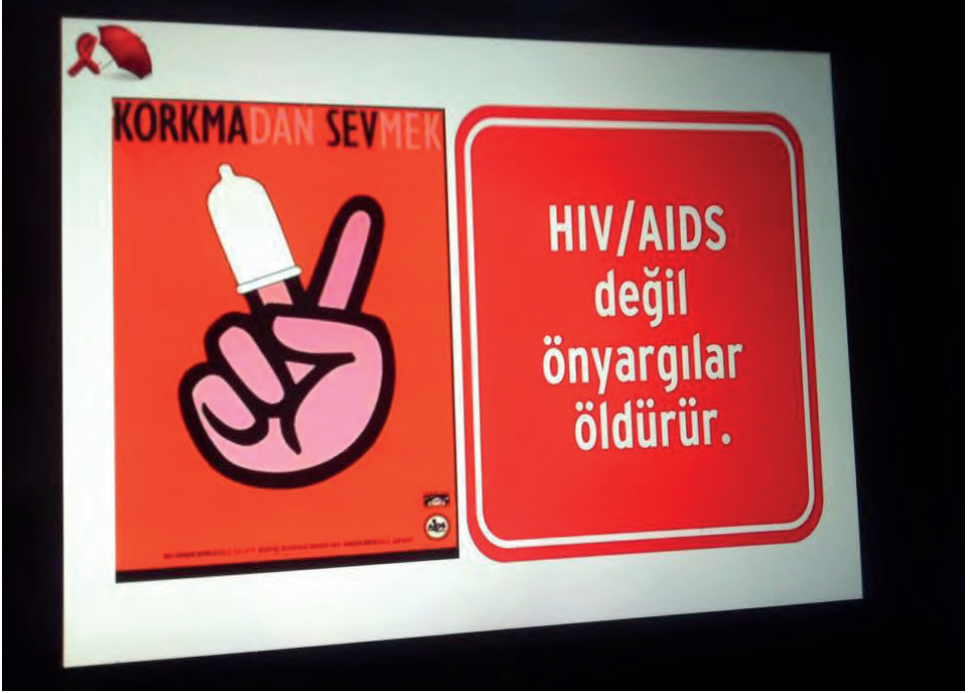
- Kondom paketini elinize alın ve son kullanma tarihini kontrol edin. Eğer son kullanma tarihi geçmemiş ise, kondomu kullanabilirsiniz.
- Kondom paketinin delinmemiş ve yırtılmamış olduğuna dikkat edin.
- Kondom paketini dişinizle veya tırnağınızla zarar verecek şekilde açmayın. Kondomun yırtılmamasına özen gösterin.
- Kondomu paketten çıkardıktan sonra hangi yöne doğru sarıldığını kontrol edin.
- Sizin veya partnerinizin penisi sertleştiğinde kondomu takın.
- Kondomu takarken, baş bölgesindeki çıkıntıyı iki parmağınızın arasına alarak sıkın ve içinde hava kalmamasını sağlayın.
- Kondomu parmaklarınızla ucundan tutarken, diğer elinizle aşağı doğru yuvarlayın.
- İhtiyaç halinde, kondomu taktıktan sonra, üzerine su bazlı kayganlaştırıcı sürebilirsiniz. Kondomu takmadan önce sizin veya partnerinizin penisine kayganlaştırıcı sürmeyin.
- Boşaldıktan sonra, penis sertliğini kaybetmeden, mümkünse bir kağıt mendil yardımı ile kondomu çıkarın. Kondomu çıkarırken, partnerinize temas etmemeye ve meninin dökülmemesine dikkat edin.
- Kondomu çıkardıktan sonra mutlaka çöp kutusuna atın. Kullanılmış olan kondomu bir daha asla kullanmayın. Kondomu klozet veya tuvalet çukuruna atmayın.

DOĞRU VAJİNA/DAHİLİ KONDOMU KULLANIMI NASIL OLMALIDIR?

- Kondom paketini elinize alın ve son kullanma tarihini kontrol edin. Eğer son kullanma tarihi geçmemiş ise, kondomu kullanabilirsiniz.
- Kondom paketinin delinmemiş ve yırtılmamış olduğuna dikkat edin.
- Kondom paketini dişinizle veya tırnağınızla zarar verecek şekilde açmayın. Kondomun yırtılmamasına özen gösterin.
- Kondom üzerinde yeterli miktarda kayganlaştırıcı madde olduğunu kontrol edin.
- Kondomun kapalı ucundaki iç halkayı baş parmağınız ve işaret parmağınız ile sıkıştırın ve kondomu vajina veya anüs içine itin. Parmaklarınız ile sıkıştırdığınız iç halkanın vajinanın/anüsün içerisinde yeterli derinliğe yerleştirilmesini sağlayın.
- Dış halkanın vajinanın/anüsün ağzında, dış genital organları kaplayacak şekilde durmasını sağlayın.
- Cinsel ilişki bitince, partnerin boşalması sonrasında, kondomun dış halkasını kendi etrafında döndürün ve dışarıya doğru çekin. Kondomu döndürerek çıkardığınızda, kondomun vajina/anüs içerisinde dökülmesini engellemiş olursunuz.
- Kondomu, meniye dışarı taşmayacak ve dökülmeyecek şekilde bağlayın.
- Kondomda herhangi bir yırtılma veya hasar olup olmadığını kontrol edin.
- Kondomu bir defadan fazla asla kullanmayın. Kondomu mutlaka çöpe atın.

KONDOM KULLANIRKEN DİKKAT ETMEMİZ GEREKENLER

- Kondomlarınızı doğrudan güneş ışığı veya oda ışığı altında bırakmayın!
- Kondomlarınızı nemli olmayan ve yüksek sıcaklıkta olmayan ortamlarda saklayın!
- İki kondomu üst üste takmak doğru bir kullanım değildir! Bu tür bir kullanım, sizi daha iyi korumaz; aksine iki kondomun sürtünmesi sonucu yırtılmalar oluşabilir ve bu durum da cinsel yolla aktarılan enfeksiyonların vücudunuza rahatlıkla girmesine sebep olur.
- Kondom ile birlikte kayganlaştırıcı kullanmanız önemlidir. Özellikle anal ve vajinal ilişkilerde su ya da silikon bazlı kayganlaştırıcı kullanımı, anal veya vajinal bölgedeki kuruluk sebebiyle oluşabilecek yırtılma veya tahrişleri önleyecektir. Yağ, vazelin ya da cilt kremi gibi ürünler lastiğin bozulup yırtılmasına sebep olur.
  - Oral ilişki esnasında kondom kullanmanızı öneririz.
  - Lütfen son kullanma tarihi geçmiş kondomları kullanmayın!
  - Cinsel ilişkilerinizde kondom kullansanız dahi, gerekli aralıklarla ilgili sağlık kuruluşlarında testlerinizi yaptırın!

**KIRMIZI ŞEMSIYE ÜCRETSİZ KORUNMA MATERYALLERİ KİTİ
DAĞITIYOR!**

Kırmızı Şemsiye Derneği, içerisinde güvenli cinsellik (kondom, kayganlaştırıcı) ve hijyen ürünlerinin (ped, genital temizleyici mendil, maske, dezenfektan) bulunduğu kitleri danışanlarına ücretsiz bir şekilde ulaştırıyor.

DETAYLI BİLGİ İÇİN

0545 347 57 27 NO'LU TELEFONU ARAYABİLİRSİNİZ!

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezleri İletişim Bilgileri

ANKARA

Çankaya Belediyesi

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezi

Salı ve Perşembe 09.00-20.00

Çarşamba 09.00-17.00

Adres: Çankaya Belediyesi Ek Hizmet Binası. Şehit Gönenc Cad. Maltepe/
ANKARA (Yılmaz Güney Sahnesi yanı, tek katlı bloklar)

Telefon: 0312 230 51 10

(Randevu sistemi ile çalışmaktadır.)

İSTANBUL

Şişli Belediyesi Boysan Yakar

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezi

Hafta için her gün 17.00-20.00

Adres: Cumhuriyet Mahallesi Abide-i Hürriyet Caddesi Mezarlık Çıkmazı
Sokak No:2 Feriköy Şişli/İstanbul

Telefon: 0212 234 48 31 / 0212 232 18 43

Beşiktaş Belediyesi Sağlıklı Yaşam Merkezi

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezi

Hafta içi her gün 09.30-17.00

Adres: Cihannuma Mahallesi Bostancı Veli Sokak 5/A Beşiktaş/İstanbul
(Abbasağa Parkı Yanı)

Telefon: 0 212 258 24 16

(Randevu sistemi ile çalışmaktadır.)

İZMİR

Konak Belediyesi

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezi

Hafta içi her gün 10:30-15:30

Adres: İkiçeşmelik Caddesi 676. Sokak No:5 Konak/İzmir

Telefon: 0 232 484 22 91

(Randevu sistemi ile çalışmaktadır.)

BURSA

Nilüfer Belediyesi

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezi

Hafta içi her gün 08:00-18:00

Adres: Toplumsal Eşitlik Merkezi

İhsaniye Mahallesi Cumhuriyet Meydanı Nilüfer/Bursa

Telefon: 0 224 483 71 15 / 0 505 195 06 13

HIV testleri özel hastanelerde, devlet hastanelerinde, özel laboratuvarlarda ve anonim test merkezlerinde yapılmaktadır. Hastanelerde ve laboratuvarlarda sadece kan testi yapılırken, Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinde test öncesi ve sonrası danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. Test öncesinde, HIV, AIDS ve diğer cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlar hakkında danışanlar bilgilendirilir. Test tanısı alındıktan sonra, tekrar danışmanlık hizmeti sunulur. Aynı zamanda danışanlara HIV ve AIDS'e dair bilgilendirme broşürleri ve güvenli cinsellik ürünleri verilir.

SAĞLIK BİLGİSİ VE HİZMETLERİNE ERİŞİM HAKKINIZI SAVUNUN!

Seks işçisi olduğunuz için sağlık bilgisi ve hizmetlerine erişim hakkınız engellenemez!

Haklarınızı bilin ve onları savunun!

Seks işçilerinin;

- Doğru ve güvenilir cinsel sağlık bilgisine erişme ve bu konuda eğitim alma hakkı vardır.
- Cinsel yolla aktarılan enfeksiyonların önlenmesi için gerekli araçlara (kayganlaştırıcı, penis ve vajina/dahili kondomu) erişim hakkı vardır.
- Doğum kontrol yöntemleri ve araçlarına erişim hakkı vardır.
- Güvenilir ve doğru kürtaj yaptırma ve kürtaj sonrası bakım alma hakkı vardır.
- Cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlar / HIV testleri, danışmanlığı ve tedavisi alma hakkı vardır.
- Trans seks işçilerinin beden uyum operasyonları ile ilgili bilgi alma, ameliyat yaptırma ve hormon terapisi alma hakkı vardır.
- Uyuşturucu ve alkol kullanımı ile ilgili danışmanlık alma hakkı vardır.
- Cinsel saldırının önlenmesi ve cinsel saldırı sonrası korunma ile ilgili danışmanlık alma hakkı vardır.
- Yargılayıcı olmayan psikolojik danışmanlık alma hakkı vardır.

**SEKS İŞÇİLİĞİ
İŐÇİLİKTİR !**

**KAYITLI KAYITSIZ
DAMGALAMAYA
GEÇİT YOK !**

**NAMUSLU
NAMUSSUZ DEĐİL
İŐÇİ !**

İLETİŞİM BİLGİLERİMİZ

Dernek avukatımızdan hukuki danışmanlık almak istiyorsanız, aşağıdaki numaradan kendisine ulaşabilirsiniz.

HUKUKİ DESTEK HATTI:

0534 010 95 98

Maruz kaldığınız ayrımcılık ve şiddet vakaları sonrasında, derneğimizde bu vakaların bilgilerini Alan Sorumlusu'na aşağıdaki telefon numarasından ulaşabilirsiniz.

ALAN SORUMLUSU HATTI:

0538 973 48 00

CİNSEL SAĞLIK VE ÜREME SAĞLIĞI HAKLARI DANIŞMA HATTI, BEDEN UYUM SÜRECİ AKRAN DANIŞMANLIĞI HATTI

0545 347 57 27

Bulduğunuz ilde size destek olabilecek sivil toplum kuruluşlarının listesi için lütfen Kırmızı Şemsiye ile irtibata geçin.

0312 419 29 91

Eğer kilit mülteci gruptan (LGBTİ+'lar, seks işçileri, HIV ile yaşayanlar) iseniz ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, uluslararası koruma alanına cinsiyet uyum süreci ve cinsel sağlık üreme sağlığına ilişkin destek almak istiyorsanız Arapça, Farsça, İngilizce ve Türkçe olmak üzere 7/24 hizmet veren mülteci destek hattımızı arayabilirsiniz.

0 850 888 05 39

* GILEAD'ın koşulsuz destekleriyle hazırlanmıştır.